

Et grønt og rettferdig Trøndelag!

Arbeidsprogram Trøndelag SV 2019-2023

Dette er førsteutkastet til valgprogrammet for Trøndelag SV for 2019-2023. Det legges frem for representantskapsmøtet 11.11 2018 og representanter og medlemmer inviteres til å komme med endringsforslag. Programmet vedtas på årsmøtet til Trøndelag SV 9. februar 2019.

15 **Innledning**

16 SV tar klimakrisa på alvor. Den viktigste kampen vi kjemper i dag er kampen mot
17 klimaendringene. Trøndelag SV vil alltid velge løsningene som gir minst utslipp og bidrar til at
18 Trøndelag blir grønnere.

19 For SV er det et grunnleggende mål at alle mennesker skal gis like muligheter i samfunnet,
20 uavhengig av klasses tilhørighet, kjønn og etnisitet. Folkestyret må gjenreises, folkestyret må
21 få en ny vår. Et sterkt offentlig eierskap i ressurser, infrastruktur og næringsliv betyr mer
22 makt til folk og folkevalgte, i stedet for at makten ligger hos spekulanter, markedskrefter og
23 pengesterke.

24 **SV er et feministisk parti. Vi aksepterer ikke at lønn og makt skal fordeles etter kjønn.**

25 **SV er et fredsparti. Vi ønsker å utvikle vår rolle som en fredsskapende nasjon.**

26 **SV er et antirasistisk parti. SV kjemper for ikke-diskriminering, integrering og mangfold.**

27 **1. Et grønt Trøndelag**

28 Landet vårt er bygget på rikdom fra hav og jord, fjell og fjord. Naturen gir mat,
29 arbeidsplasser og gode opplevelser i uoverskuelig framtid om vi sikrer bærekraftig
30 forvaltning og felles eie. Det vi har i fellesskap må vi ta vare på i fellesskap.

31 Når matjord bygges ned for å bygge kjøpesentre, gruveindustri får dumpe avfall i fjordene og
32 fiskeriressurser selges ut av kystsamfunn og samles på hendene til noen få redere, føres en
33 politikk for kortsiktig profitt og ikke langsiktig matproduksjon.

34 Havet har alltid betydd rikdom for Norge og skal være verdens matfat for framtida. I dag
35 ødelegges havområdene våre av plast og forsøpling. Om det ikke tas grep vil det i 2050 være
36 mer plast i havet enn fisk. Naturen skal ikke være en søppelplass.

37 Vi ser konsekvensene av klimaendringene i våre lokalsamfunn. I Norge fører
38 klimaendringene til mer ekstremvær, mer flom, mer styrtregn, tørke og ras. Dette vil

39 medføre store investeringer på forebyggende tiltak og lokale tilpasninger. Hvis vi ikke snur
40 nå vil konsekvensen bare bli verre. I framtida må vi gjøre oss uavhengige av olje, kull og gass.

41 Klimakrisa er en av de største utfordringene i vår tid. Det stiller store krav til hvordan vi
42 planlegger lokalsamfunnet og hvordan vi kan trygge bolig, matproduksjon,
43 samfunnssikkerhet og beredskap når flom, tørke og ekstremvær blir en større del av
44 hverdagen.

45 Vi skal sikre rene fjorder og hav. Plast skal ikke ende i naturen og havet. Vi må føre en
46 politikk som kutter utslipp, som bremser de farlige klimaendringene og tar vare på kloden.
47 Ren luft, rent vann og grønne arbeidsplasser for de mange, er viktigere enn kortsiktig profitt
48 for de få.

49 Miljøproblemene rammer der vi bor. Mange av løsningene finnes også lokalt. SV vil ta
50 kampen mot forurensing, forsøpling og utslipp i våre lokalsamfunn. SV våger å velge
51 langsiktig, sjøl når presset fra sterke pengeinteresser blir stort. Miljøvennlige samfunn er
52 gode samfunn, med frihet til å fiske i friske fjorder, puste i rein luft og høste av naturen.

53 Alle utslipp er lokale. Kommuner og fylker bør lage forpliktende planer for å redusere sine
54 utslipp og legge fram årlige regnskap for utslippsreduksjon. Transport, boligplanlegging og
55 investeringer må ta høyde for at samfunnet må bygges etter prinsippet om at bare
56 nullutslipp er godt nok. Det er også viktig at man lokalt er pådriver for å redusere utslipp
57 som kommunen ikke er direkte ansvarlig for eller kan bestemme over selv.

58 For å få ned utslipp der vi bor, må vi planlegge lokalsamfunnet deretter. I tettbygde strøk
59 kan nærhet til arbeid, tjenester, butikk og barnehage sammen med et godt kollektivtilbud
60 begrense bilbruk. Fylkeskommunen må ha en forpliktende og ambisiøs klimaplan som følges
61 opp med årlige klimaregnskap.

62 Tilgjengelige ladestasjoner gjør det mer aktuelt å velge el-bil. Aktiv bruk av arealplan og god
63 samfunnsplanlegging kan sikre at utbygging ikke går på bekostning av matjord og samtidig
64 sikre gode vilkår for både sosial boligbygging, næringsutvikling og gi flere tilgang til natur.
65 En god arealpolitikk legger til rette for å bevare mangfoldet av planter og dyr, sikre grønne

66 lunger i lokalmiljøet og gode rekreasjonsområder. Kommunene er den viktigste aktøren for
67 god arealplanlegging og kommunene må derfor ha tilstrekkelig kompetanse til å ta hensyn til
68 mangfoldet og vilje til å ta kampen lokalt.

69 Grønne samfunn er gode samfunn. Der lufta er god å puste inn, det er lett å reise kollektivt
70 og naturen er tilgjengelig både for matproduksjon, aktivitet og arbeid. Ved å ta vare på natur
71 og miljø tar vi vare på hverandre. Avfall er ressurser på avveie. God håndtering av avfall
72 sikrer at søppel gjenvinnes og ikke havner i naturen og maten.

73

74 **Trøndelag SV vil:**

- 75 • Legge til rette for naturbasert reiseliv og økoturisme i samarbeid med
- 76 primærnæringer
- 77 • Stille krav om at maks 350 dekar dyrkajord omdisponeres til annet formål hvert år i
- 78 Trøndelag.
- 79 • Innføre miljøkrav ved offentlige innkjøp
- 80 • Kartlegge og ivareta viktige områder for biologisk mangfold.
- 81 • Legge til rette både finansielt og kunnskapsmessig for at flere kan ta i bruk
- 82 fjernvarme og solenergi
- 83 • Stille krav om nullutslipp i anbud for innkjøp av nye ferjer-
- 84 Jobbe for knutepunktutvikling og god sentrumsutvikling
- 85 • Legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange som alternativ til bil, i
- 86 kombinasjon med tiltak for å begrense biltrafikken.
- 87 • Jobbe for å gjennomføre prøveprosjekter med gratis kollektivtransport
- 88 • sikre trygge skoleveier
- 89 • Kreve at alle fylkeskommunale biler er fossilfrie fra 2025 og alle fylkeskommunale
- 90 tyngre kjøretøy er fossilfrie fra 2030.
- 91 • Jobbe for nullutslipp i kollektivtrafikken
- 92 • Sikre etablering av ladestasjoner for elbil på offentlige parkeringsplasser
- 93 • Samarbeide med næringsliv om gode rutiner for innsamling av plast

- 94 • Fase ut bruken av gummigranulat som eksempelvis brukes på kunstgressbaner
- 95 • Fase ut av unødvendig bruk av engangsplast i kommunale virksomheter
- 96 • Lage et lokalt klimabudsjett for kommunen med konkrete mål for utslippskutt.
- 97 • Forhandle med private utbyggere av boliger og næringsbygg om å bygge
- 98 miljøvennlige bygg
- 99 • Stille ambisiøse miljøkrav i utvikling av tomter som kommunen selv eier.
- 100 • Lage en miljøplan for kommunens egen eksisterende bygningsmasse.
- 101 • Jobbe for en utfasing av olje- og gassproduksjonen innen 2035.

102 **2. Et anstendig arbeidsliv**

103 SV jobber for et arbeidsliv med trygge rammer, medbestemmelse og små lønnsforskjeller. Til
104 nå har den norske modellen, i form av trepartssamarbeidet mellom arbeiderne,
105 arbeidsgiverne og staten, bidratt til å gi oss et bedre arbeidsliv. Men nå er denne modellen
106 truet. Useriøse aktører bidrar til at svart arbeid vokser fram, andelen fagorganiserte synker
107 og EØS-avtalen begrenser arbeidstakernes makt og rettigheter i Norge. For SV er det viktig at
108 vi skal få bestemme selv hva slags arbeidsliv vi vil ha. Vi aksepterer ikke at norske lønns- og
109 arbeidsvilkår bestemmes av byråkrater i Brussel.

110 EØS-avtalens krav om fri flyt av kapital, varer, tjenester og arbeidskraft undergraver den
111 norske arbeidslivsmodellen. Trøndelag SV vil arbeide for at Norge sier opp EØS-avtalen, og at
112 den blir erstattet av en handelsavtale med EU.

113 Arbeidslivet i Trøndelag skal være godt og inkluderende. Gjennom underbetaling, svart
114 økonomi og uoversiktlige kjeder av underleverandører tar kriminelle selskaper ut stor
115 profitt. Fellesskapet, ansatte og seriøse aktører blir taperne. Trøndelag SV vil gjennomføre
116 effektive mottiltak for å komme svart arbeid og sosial dumping til livs.

117 Arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, uønsket deltid, midlertidige ansettelser og bruk av
118 bemanningsselskap er noen av de største truslene mot et trygt og organisert arbeidsliv. Hele
119 stillinger er viktig for likestilling og den enkeltes frihet. Små stillingsbrøker gir ikke grunnlag
120 for boliglån eller økonomisk uavhengighet. SV krever at det lyses ut hele og faste stillinger og
121 vil jobbe for en heltidskultur i kommunen. Arbeidsmiljøloven må brukes aktivt for å sikre

122 økning i eksisterende stillinger. Behovet for hjelp, omsorg og trygghet ivaretas best av
123 ansatte med hele og faste stillinger.

124

125 Det sikrer kvalitet i tjenestene, forutsigbarhet for brukere og trygghet for ansatte. Mange
126 kommuner har avtaler med bemanningsbyrå for å dekke behov innen pleie og omsorg eller
127 annen kommunal virksomhet.

128

129 Trøndelag SV vil kreve streng kontroll med leverandørselskaper og andre som utfører arbeid
130 for fylkeskommunen, og styre unna useriøse aktører. Trøndelag SV vil motvirke
131 diskriminering på arbeidsplassene, og kreve faste heltidsstillinger som norm blant
132 fylkeskommunens ansatte. Vi får bedre offentlige tjenester når vi lytter til de ansatte, sikrer
133 høy nok grunnbemanning, kompetanse og sørger for faste og hele stillinger.

134

135 Ansatte må få tid, tillit og mulighet til å utøve faglig skjønn i arbeidet. De som jobber med
136 mennesker skal ikke overstyres av rapportering og målstyring. Trøndelag SV krever at i
137 Trøndelag Fylkeskommune skal hele, faste stillinger være regelen. Unntak skal alltid drøftes
138 med hovedtillitsvalgt. Trøndelag SV ønsker ikke innleie og innkjøp av tjenester fra
139 bemanningsbyrå, kun når det foreligger et helt ekstraordinært behov. Vi må jobbe aktivt for
140 å motvirke korrupsjon. Trøndelag SV vil kjempe mot enhver form for privatisering og salg av
141 fellesskapets verdier.

142

143 **Trøndelag SV vil:**

- 144 • jobbe for at fylkeskommunen inngår et aktivt samarbeid med skattevesen og
- 145 arbeidslivsorganisasjoner for å motvirke økonomisk kriminalitet i arbeidslivet
- 146 • kreve at anstendige lønns- og arbeidskrav etterleves også hos underleverandører.
- 147 • kreve elektronisk registrering på alle fylkeskommunale arbeidsplasser for å sikre
- 148 kontroll på hvem som er inne på byggeplasser.

- 149 • innføre et prikkbelastningssystem, der selskaper som overskrider et visst antall
- 150 prikker blir utestengt fra anbudsrunder og oppdrag i to år.
- 151 • kreve at innkjøpskompetansen i fylkeskommunen styrkes.
- 152 • i samarbeid med fagforeninger sikre mer makt og faglig frihet til de som jobber for
- 153 felleskapet ved å kreve en tillitsreform i offentlig sektor.
- 154 • fortsette jobben med å sikre at strenge og gode innkjøpskrav for fylkeskommunen og
- 155 at disse etterleves.
- 156 • kreve faste heltidsstillinger som norm blant fylkeskommunens ansatte
- 157 • kreve en gjennomgang av vikarbruken i fylkeskommunen for å sikre at ingen som
- 158 skulle hatt fast ansettelse, blir gående med status som vikar.
- 159 • kreve at skal det kontraktsfestes at avtalen sies opp dersom selskapet nekter sine
- 160 ansatte tariffavtale når fylkeskommunen leier inn ekstern hjelp .
- 161 • kreve at virksomhetene tilbyr lokale lærlingplasser for bransjer hvor dette er relevant
- 162 skal kontraktene .
- 163 • erstatte bruk av innleie med fast ansatte vikarer i fylkeskommunen.
- 164 • jobbe for at fylkeskommunens rutiner for oppfølging av lover og regler ved anbud og
- 165 innkjøp skjerpes.

166 **Mer tillit og mindre byråkrati**

167 Gode tjenester til innbyggere, nærings og samfunnsliv i Trøndelag, er avhengig av at
168 Fylkeskommunens ansatte lykkes i sitt arbeid. Våre ansatte har verdifulle erfaringer, unik
169 kompetanse og høy motivasjon som må verdsettes. Tillit, heller enn styring må legges til
170 grunn som det viktigste prinsippet for videre utvikling av tjenestetilbudet i fylket. Trøndelag
171 SV ønsker derfor å gjennomføre en tillitsreform hvor vi skal erstatte stadig mer kontroll,
172 rapportering, byråkrati og markedstenkning. Mer innflytelse og kontroll over egen
173 arbeidsdag og større medvirkning for brukerne. Vi har tillit til kompetansen til de ansatte og
174 vil samarbeide med organisasjoner som representerer medlemmer i alle slags yrkesgrupper.
175 Vi har tillit til at ansatte og deres organisasjoner fremmer representative krav på vegne av
176 dem som best vet hvor skoen trykker i arbeidslivet. Trøndelag SV vil derfor fjerne
177 unødvendig og byråkratisert fylkeskommunal måling og testing. Slik gir vi for eksempel

178 fylkets lærere mer tid til å planlegge og undervise. Gjennom å fjerne detaljreguleringen i
179 arbeidshverdagen til de ansatte i Trøndelag Fylkeskommune, blir det mer tid til å
180 gjennomføre de oppgavene som faktisk trengs mest.

181 **3. Samferdsel og infrastruktur**

182 Det skal være mulig å jobbe og bo i hele Trøndelag. Fylkets samferdselspolitikk skal bidra til
183 økt bosetting og bolyst i distriktet. Distriktet må ha en trygg veistandard som sikrer bosetting
184 og næringsliv. Vi vil derfor styrke kollektivtilbudet, arbeide for fleksible transportordninger
185 som bestillingstransport i distriktet. Vi ønsker å gi folk bedre mobilitet ved å samordne
186 sykkellutleie, bildeling, samkjøring i taxi, bestillingstransport, buss, båt og tog i en felles
187 bestillingsløsning. Det skal være enkelt å velge både raskeste og billigste og mest
188 klimavennlige transportløsning i Trøndelag.

189 **Trøndelag SV vil:**

- 190• arbeide for å gjøre jernbanenettet punktlig, trygt og effektivt for å redusere privatbilismen
191 og flytte mer av tungtransporten fra veg til bane.
 - 192• jobbe for at man skal kunne reise sømløst rundt i Trøndelag og kunne kombinere båt-, buss,
193 og togreiser på en effektiv måte.
 - 194• jobbe for at drosjenæringa i fylket skal reguleres og utvikler seg på en sunn og bærekraftig
195 måte slik at ansatte må sikres gode lønns- og arbeidsvilkår.
 - 196• For å sikre et mer likestilt og rettferdig kollektivtilbud i Trøndelag vi SV jobbe for at
197 kollektivtilbudet blir bedre tilpasset de som jobber i turnus.
 - 198• Trøndelag SV mener at god infrastruktur på samferdsel og mobil og bredbånd er av
199 avgjørende betydning for næringsutvikling og bosetting.
 - 200• Det er et samfunnsansvar å sikre full bredbånd- og mobildekning i hele fylket.
- 201 Omlegging av transportsektoren er viktig for at Norge skal lykkes med nødvendig reduksjon
202 av CO2-utslipp. Trøndelag SV mener det er viktig at kollektivtrafikken eies og drives av det
203 offentlige. Stadige kutt på grunn av anbuds konkurranser i AtB er uakseptabelt, og vi vil sørge
204 for at kollektivtransporten forvaltes slik at kollektivtilbudet i fylket blir best mulig.

205 Anbudskontrakter er ofte svært rigide og det er dyrt å tilpasse tilbudet i løpet av en
206 anbudsperiode. Gjennom fylkeskommunal drift av kollektivtrafikken vil man få økt
207 fleksibilitet til å innføre ny teknologi og tilpasse kollektivtilbudet ved endret etterspørsel.

208 **Jernbane.**

209 Trøndelag SV vil fortsette sitt aktive arbeid for elektrifisering av Trønder- og Meråkerbanen.
210 Meråkerbanen er viktig for både person og godstransport, og for et nærmere samarbeid
211 mellom regionene i Midt-Norden. På Trønderbanener det et klart behov for å legge til rette
212 for flere vekslingsspor for å kunne øke frekvensen og redusere reisetida mellom Steinkjer -
213 Trondheim - Melhus. I det videre arbeidet med å styrke jernbanen som miljøvennlig
214 framkomstmiddel, vil det være behov for et funksjonelt dobbeltspor på nevnte strekning, i
215 første omgang mellom Trondheim - Stjørdal. Trønderbanen bør utvide sitt rutetilbud med
216 avganger også til Snåsa og Grong i nord, og til Røros i sør. Det er viktig at det kommer nye og
217 større lokaltog på Trønderbanen innen 2020. Trøndelag SV vil fortsette arbeidet mot
218 konkurranseutsetting og privatisering av jernbanen.

219

220 **Veg.**

221 I 2010 ble mange riksveger omklassifisert til fylkesveger. Mange av vegstrekningene var
222 nedslitt og trafikkfarlige. For Trøndelag SV er det et viktig krav at vegbevilgningene til fylkene
223 over statsbudsjettet økes, slik at standardetterslep og trafikkikkerhet kan bedres. Det er
224 nødvendig med opprusting av E6 i Trøndelag, men forslaget om 4-felts motorvegveg
225 gjennom Trøndelags kornarealer er svært negativt for matsikkerhet, miljø og klima.
226 Trøndelag SV mener derfor at trasevalget bør utredes på nytt. En løsning med midtdeler på
227 hele strekningen er nødvendig ut fra trafikkikkerhet. Videre vil ei løsning med tofelts veg,
228 med forbikjøringsfelt, i hovedsak etter nåværende trasé, og med 90 km fartsgrense, være en
229 bedre løsning når det gjelder jordvern, miljø og klima. Ei slik løsning vil også kunne frigjøre
230 penger til funksjonelt dobbeltspor på strekninga Steinkjer - Trondheim - Melhus.

231 **Trøndelag SV vil:**

232• stoppe anbudsregimet og ta tilbake all kollektivtransport i fylkets egenregi

- 233• fortsette kampen for elektrifisering av Trønder- og
- 234 Meråkerbanen.
- 235• jobbe aktivt for elektrifisering av Rørosbanen.
- 236• ha flere og bedre trafikksikkerhetstiltak som effektivt motvirker ulykker
- 237• arbeide for at det bygges flere gang- og sykkelveger, for å stimulere barn og voksne til å gå
- 238 og sykle på skole, arbeid og trening. Alle elever må få trafikksikre skoleveier
- 239• arbeide for flere parkeringsplasser og ladestasjoner for el-biler og el-sykler ved offentlige
- 240 bygg og sentrale parkeringsområder i fylket
- 241• styrke vedlikehold av fylkesveier og fjerne flaskehalsar som hemmer uttransportering av
- 242 skog, mineraler og annen tungtransport fra distriktene
- 243• arbeide for å sikre innbyggernes mulighet for å reise billig og kollektivt – også om kveldene
- 244 og på helg
- 245• arbeide for at arealplaner og sentrumsutvikling tar hensyn til dyrkamark, miljø, sikkerhet for
- 246 myke trafikanter, og bevaring/oppsettelse av grønne lunger
- 247• arbeide for universell utforming av bygg og anlegg, sentrumsområder og kollektivtransport
- 248 for å sikre alle muligheter til framkommelighet
- 249• arbeide for full bredbånd- og mobildekning i hele fylket
- 250• videreføre «hjem for en 50-lapp».
- 251• utvide barnebillett frem til man blir 18 år.
- 252• jobbe for en felles bestillingsportal for alle kollektivreiser

253

254 **Opplæring**

- 255 Alle elever har krav på et tilrettelagt og likeverdige opplæringstilbud. Det forutsetter et trygt
- 256 og godt læringsmiljø, faglig oppdaterte og engasjerte lærere og variert undervisning. Det er
- 257 betydelige forskjeller mellom skolene i fylket når det gjelder lærerressurser og
- 258 klassestørrelse. For å ivareta elevenes behov for å bli sett og rett til tilrettelagt undervisning,
- 259 ønsker Trøndelag SV å innføre fylkeskommunal norm for lærertetthet i videregående skole.

260 Trøndelag SV mener at alle elever på videregående skole har rett til kvalifiserte lærere. Dette
261 må sikres gjennom utlysning og ansettelse i nye stillinger, samt at det utarbeides
262 etterutdanning/kvalifiseringsprogram for de lærerne som allerede er ansatt.

263 Trøndelag SV vil ha videregående opplæring i alle deler av fylket og vil stemme mot nye
264 forsøk på å privatisere videregående opplæring. Vi vil arbeide for å beholde en desentralisert
265 skolestruktur og nærskoleprinsippet som prinsipp for inntak i videregående skole. Vi vil sikre
266 et bredt og likeverdig utdanningstilbud i hele Trøndelag.

267 SV har tillit til læreprofesjonen. Læreren er den rette til å gjøre pedagogiske vurderinger og
268 ta valg knyttet til undervisningsform, læremidler og utstyr. Aktiviteten i klasserommet skal
269 ikke detaljstyres.

270

271 Vi ønsker å styrke opplæringstilbudene innen primærnæringene havbruk, fiske og landbruk
272 og samarbeide med det lokale nærings-, kultur- og organisasjonslivet for å gjøre skolene til
273 lokale kunnskapssentre.

274

275 Distriktsskolene er viktigste redskap som regional utviklingsaktør og er det mest treffsikre
276 distriktpolitiske virkemiddelet fylkeskommunen rår over. Uten et bredt og godt
277 videregående skoletilbud kan bolysten i distriktet svekkes.

278 De videregående skolene er nødvendig for å skaffe lokalt arbeidsliv kvalifisert og ikke minst
279 stabil arbeidskraft av fagarbeidere og høyt utdannede. Distriktsskolene skal ha et godt og
280 fullverdig tilbud innen studiespesialiserende utdanningsprogram, slik at de har et godt og
281 variert tilbud til elevene for fortsatt å opprettholde en desentralisert struktur på de
282 videregående skolene i fylket. Trøndelag SV ønsker fortsatt å ha kombinerte videregående
283 skoler der elever og lærer møter hverandre på tvers av studieretninger.

284 Trøndelag SV er imot fraværsgrensa som er innført i den videregående skolen. Ofte er det
285 komplekse årsaker til at en elev har høyt fravær. Det kan handle om motivasjon, mistrivsel,
286 psykiske problemer eller en vanskelig familiesituasjon. En rigid fraværsgrense er ikke veien å

287 gå for å få disse på skolen. I stedet trengs nærvær, motivasjon, hjelp til livsmestring og
288 tilrettelagt undervisning i skolen. For skoler som driver særskilt tilrettelagt opplæring, kan en
289 rigid maksgrænse stå i veien for arbeidet med å få flere til å gjennomføre utdanningen.

290 Jenters sikkerhet og rett til å bestemme over egen kropp er avgjørende for deres frihet til å
291 delta i samfunnet på lik linje med menn. Grensesetting og respekt for andres grenser må inn
292 i seksualundervisningen, og jenter må lære at de er verdt å forsvare, og hvordan, gjennom
293 selvforsvarskurs. Vi må styrke skolehelsetjenesten, seksualundervisningen i skolen og
294 fokusere på grensesetting. Trøndelag Fylkeskommune må ha tydelige handlingsplaner mot
295 seksuell trakassering i skolen.

296 Alle elevers rett til å fullføre sin utdanning må styrkes. Alle elever skal sikres læreplass.
297 Elever som likevel ikke kommer ut i lære, må ha en rett til å fullføre sin utdanning med et
298 fullverdig praksistilbud med VG3 i skole. Dette kraver godt samarbeid med næringsliv.

299 Trøndelag SV vil jobbe for en tettere oppfølging av elever som ikke får læreplass.

300 Trøndelag SV vil fortsette jobben med å heve statusen til yrkesfagene. Yrkesfag og
301 arbeiderkulturen som fagarbeiderne representerer må bli mer fremtredende og synlig på
302 skolen gjennom for eksempel kunst- og utsmykning på de videregående skolene. Nye
303 videregående skoler må bygges slik at yrkesfagelevne og det de holder på med, blir synlig
304 på skolen.

305 Trøndelag Sv vil jobbe for at det kommer flere yrkesfagslærere inn i den videregående skole,
306 og at ikke yrkesfagslærerne erstattes av andre yrkesgrupper. Yrkesfag må sikres muligheten
307 til å kunne oppgradere utstyr for å kunne drive tilfredsstillende undervisning tilpasset en
308 moderne standard.

309 **Trøndelag SV vil:**

- 310 • bevare dagens desentraliserte skolestruktur
- 311 • Beholde nærskoleprinsippet og kjempe mot karakterbasert og fritt skolevalg.
- 312 • Øke andelen kvalifiserte lærere i den videregående skolen

- 313 • Innføre forsøksordning med fylkeskommunal lærernorm på skolenivå i programfag og
- 314 fellesfag på maksimalt 15 elever per lærer i en undervisningstime på yrkesfag og 30
- 315 elever på studieforbereende.
- 316 • sikre gode rådgivningstjenester for elevene
- 317 • arbeide for å få opprettet flere læreplasser.
- 318 • Elever uten læreplass skal tilbys alternative løp for å oppnå fag- eller svennebrev
- 319 • arbeide for mer praksis i praktiske faglinjer
- 320 • fjerne unødvendig testing og måling
- 321 • avskaffe fraværs grensa.
- 322 • At egenmelding fra foreldre/foresatte, eller myndige elever, godkjennes som gyldig
- 323 dokumentasjon for fravær ved sykdom og andre velferdsgrunner i inntil tre dager.
- 324 • kreve at elever med høyt fravær sikres en god oppfølging
- 325 • kreve at elever som ikke får læreplass, får et fullverdig praksistilbud gjennom VG3 .
- 326 • kreve større innsats mot mobbing, trakassering, kroppsfiksering og prestasjonspress
- 327 • styrke den samiske opplæringa i skolen
- 328 • opprette et søkbart utstyrsfond for yrkesfag.
- 329 • legge til rette for oppstart av selvforsvarskurs for jenter på videregående skoler i
- 330 fylket.

331

332 **Inkludering i skolen**

333 Ungdom og voksne med flerspråklig bakgrunn må gis tilpasset opplæringstilbud i den
334 videregående skolen. Dette vil gjøre det lettere for flere å kunne vise sin kompetanse. Vi vil
335 derfor gi flere og bedre støtteordninger rettet mot fremmedspråklige elever.

336 Stadig flere unge sliter psykisk. For å styrke elevenes psykososiale miljø ønsker Trøndelag SV
337 at ordningen med lavterskel psykologtilbud på alle videregående skoler som ble startet i
338 tidligere Nord-Trøndelag, skal videreføres og innføres på alle skoler i Trøndelag.

339 Trøndelag SV ønsker et samfunn uten mobbing og rasisme. Mye av dette skjer på skolen, og
340 kan gi fatale konsekvenser for offeret. Tiltaket mot mobbing må derfor få en større plass i
341 skolens planer.

342 Seksuell trakassering er et alvorlig problem, og kan skape større skiller i forskjellige
343 utdanningstilbud ved den videregående skolen. Trøndelag SV vil videreføre arbeidet mot
344 seksuell trakassering, og se til at skolen setter i verk tiltak mot slik trakassering. Alle
345 videregående skoler i Trøndelag må sette vold og overgrep på timeplanen, samtidig som de
346 ansatte må gis nødvendig handlingskompetanse.

347 Frafallet i den videregående skolen er på 64% blant funksjonshemmede, mot 17% i
348 befolkningen for øvrig. Trøndelag SV vil jobbe mot at funksjonshemmede forskjellsbehandles
349 eller utestenges i den videregående skolen, men for et samfunn der funksjonshemmede kan
350 bidra med sine ressurser. Vi vil arbeide for at fylkeskommunen følger opp plan- og
351 bygningslovens krav om universell utforming av skoler.

352 De videregående skolenes behov for oppgradering til universell utforming må kartlegges og
353 det må utarbeides konkrete planer for utbedringer og finansiering av disse. Trøndelag SV vil
354 jobbe for at det opprettes fylkeskommunale lærlingeplasser for utsatte grupper som
355 minoriteter og ungdom med funksjonsnedsettelse for å sikre at flere kommer inn i
356 arbeidslivet.

357 Reklamebransjen kjøper opp lokalsamfunn gjennom å få tilgang til kommunens flater i
358 bysentrum. Bransjen presser på innbyggerne urealistiske skjønnhetsidealer og en
359 forbrukskultur som går på kant med det bærekraftige samfunnet. SV vil ta det offentlige rom
360 tilbake gjennom å nekte reklamebransjen å bruke fylkeskommunens flater.

361 **Trøndelag SV vil:**

- 362 • Styrke arbeidet det forebyggende arbeidet mot mobbing
- 363 • Jobbe for at
- 364 • ungdom med funksjonsnedsettelse kommer inn i arbeidslivet

- 365 • Jobbe for at alle skoler er universelt utformet
- 366 • Øke de ansattes kompetanse om å oppdage og forebygge seksuell trakassering
- 367 • Jobbe for bedre støtteordninger for flerspråklige elever
- 368 • Innføre lavterskel psykologtilbud på alle videregående skoler i fylket.
- 369 • Jobbe for at det offentlige rom skal være reklamefritt

370

371 **4.Kultur**

372 Kunst og kultur en viktig del av folks liv og er en viktige brobyggere mellom folk. Kulturelle
373 aktiviteter skaper kontakt og engasjement. Felles kulturopplevelser på tvers av alder, politisk
374 ståsted og tro kan øke forståelsen og respekten for hverandre. Trøndelag SV vil støtte
375 mangfoldet av kulturaktiviteter i nærmiljøene. Vi ser også betydningen av sentrale
376 kulturinstitusjoner som viktige støttespillere for lokale krefter.

377 Kulturpolitikken er en viktig bærebjelke for regional utvikling. Norske kunstneres inntekt fra
378 kunstnerisk arbeid har gått ned. Trøndelag SV ønsker at kunstnerne arbeidsvilkår styrkes ved
379 at en større del av kulturbudsjettet kommer kunstnerne til gode. Kulturarrangementer med
380 offentlige tilskudd må forplikte seg til å betale honorarer over anbefalt minstetariff.

381 Vi vil styrke museene i Trøndelag, som med sin betydelige faglige kompetanse kan veilede og
382 utvikle de lokale museene.

383 Bibliotekene er en viktig kulturformidler og møteplass i lokalsamfunnet som må styrkes og
384 videreutvikles. Kommunereformen må ikke føre til nedlegging av bibliotek i fylket.

385 Trøndelag SV vil at fylkeskommunale bygg reises med tanke på flerbruk i tillegg til å ivareta
386 behov for det frivillige kulturlivet.

387 **Trøndelag SV vil:**

- 388 • videreutvikle *Den kulturelle skolesekken*
- 389 • gi tilskudd til viktige lokale kulturarrangement.

- 390 • vil opprettholde og videreutvikle fylkeskunstnerordningen innen skapende og
- 391 utøvende kunstnere.
- 392 • videreutvikle fylkesbiblioteket som utviklingsaktør og arbeide for at bokbussen
- 393 styrker samarbeidet med andre kulturinstitusjoner.
- 394 • styrke museene i Trøndelag

395 **5.Næringsliv**

396 Norge må i løpet av de neste tiårene vri næring og verdiskaping bort fra det som skaper
397 utslipp og over til det som ikke forurensar og bygger på fornybare kilder. Dette er den
398 største utfordringen verden står overfor, og krever handling globalt og lokalt. Det må satses
399 på forskning og utvikling for et økologisk bærekraftig næringsliv.

400

401 Selv om utfordringen Norge står overfor er stor har vi samtidig alle muligheter til å klare det.
402 Vi har store naturressurser, et rikt hav, store skoger, masse energi og kompetente arbeidere.
403 Nøkkelen er å omstille Norge fra å være en råvareleverandør av havets og landets
404 rikdommer for å bruke
405 ressursene og kompetansen til å bygge norsk næring og industri.

406 Trøndelag SV vil føre en aktiv næringspolitikk for hele fylket. Nærings- og distriktpolitikken
407 må bygge på naturgrunnet, bedriftene og kunnskapsmiljøene. Trøndelag hevder seg godt
408 i internasjonale undersøkelser på graden av samspill mellom kunnskap og næring.

409 Trøndelag SV ønsker at det legges til rette for en livskraftig og økologisk bærekraftig
410 primærnæring.

411 SV vil øke sjølforsyningsgraden på mat basert på lokale ressurser og et sterkt importvern. Da
412 er det viktig å ta vare på dyrkajorda og utnytte beiteressursene i utmarka. Gjennom
413 miljøvennlig produksjon får vi trygg mat, biologisk mangfold og et mangfoldig
414 kulturlandskap. For å bidra til et miljøvennlig jordbruk, trygg mat og matproduksjon i hele
415 Trøndelag, er det viktig at vi beholder mangfold i bruksstørrelser og foredlingsanlegg. SV vil
416 slå ring om et solidarisk landbrukssamvirke.

417 Trøndelag SV vil bruke regionale utviklingsfond og innovasjonsmidler til å støtte nyetablering
418 og næringsliv i regionen.

419 SV vil styrke miljøvennlige primærnæringer i Trøndelag.

420 Primærnæringene jordbruk, skogbruk, utmarksnæring / jakt, reindrift og fiske har opp
421 gjennom historia gitt grunnlag for arbeid og bosetting i hele Trøndelag. De siste 70 åra har vi
422 sett at antallet arbeidsplasser innafor primærnæringene har blitt sterkt redusert gjennom
423 nedlegging, større enheter og sentralisering av foredlingsanlegg. Unntaket er fiskeoppdrett,
424 som er ei ny primærnæring, som har gitt en god del nye arbeidsplasser i kyst-Trøndelag.
425 Denne næringa har imidlertid store miljøutfordringer.

426 Målet om et mer miljøvennlig framtidssamfunn bør gi primærnæringene nye muligheter og
427 økt status. Det er bare de økologisk bærekraftige næringer / arbeidsplasser som vil overleve i
428 framtida. Derfor må også primærnæringene satse på å bli enda mer miljøvennlig. Gjennom
429 forskning og utvikling må primærnæringene bidra til produksjon av trygg mat, biologisk
430 mangfold og klimavennlig høsting av naturen. Det må legges til rette for at miljøengasjert
431 ungdom får slippe til i primærnæringene.

432 Trevirke er et miljøvennlig byggemateriale. Skog binder CO2 og er viktig i klimasammenheng.
433 Trevirke kan erstatte oljebaserte produkter og kan bli til et viktig formiddel til f.eks.
434 fiskeoppdrettsnæringa. Restprodukter av tre kan også bli til biogass. SV går imot at det skal
435 plantes sitkagran og andre fremmede tresorter i Norge. Skog bør vokse der den naturlig
436 hører heime og bør ikke plantes på dyrkajord og i strandsonen. For å få fram tømmer fra
437 skogen er det nødvendig med skogsbilveger. Skogsbilveger bør bygges mest mulig skånsomt
438 i naturen.

439 De grønne næringene må satses på i form av innovasjon, målrettede subsidier og
440 distriktsvennlige tiltak. Landbruket trenger også en langsiktig satsning med forutsigbar
441 økonomi. Det må legges til rette for et aktivt skogbruk i regionen, og selvforsyningsgraden
442 innen matproduksjon må økes.

443 Vi vil kjempe for å utvikle grønne industriarbeidsplasser i fylket. Lokal industri skal arbeide
444 for leveranse av miljøvennlige tjenester, varer og løsninger. Økt lokal ressursutnyttning og økt
445 industriell bearbeiding i Norge er et mål.

446 Trøndelag SV vil arbeide for arealplanlegging som reduserer behovet for bruk av bil ved
447 innkjøp. Omlegging av transportsektoren er viktig for at Norge skal lykkes med nødvendig
448 reduksjon av CO2-utslippene.

449 Trøndelag SV mener at det er vårt felles ansvar å etterlate jorda slik at kommende
450 generasjoner har like gode muligheter som oss.

451 Høsting av utmarka gjennom jakt på fugler og dyr har vært viktig i distrikts-Norge. Dessverre
452 er mange arter i sterk tilbakegang, spesielt gjelder dette en god del fuglearter. Jakt må skje
453 på en skånsom måte og uttak må skje på grunnlag av forskningskunnskap. SV mener jakt på
454 truede arter må stanses inntil bestanden har tatt seg opp igjen. Dette gjelder bla. jakt på
455 rype. Felling av rovdyr må skje med grunnlag i rovdyrforlikene på Stortinget.

456 Reindrift er grunnlaget for den sørsamiske kulturen i Trøndelag. Reindriften er en miljøvennlig
457 høsting av naturen som bidrar til mat, klær, kunst og biologisk mangfold. Ny teknologi og
458 driftsformer utfordrer også den økologiske bærekrafta i reindriftnæringa. Næringa må
459 derfor, som alle andre næringer, bruke forskning og utvikling til å opprettholde en økologisk
460 bærekraftig næring. Arealkrevende utbygging av hytter, vindkraftverk, vannkraft og veger har
461 fratatt og forstyrret reindriften i mange områder i Trøndelag. Vindkraftutbygginga på Storheia
462 på Fosen er et eksempel på overgrep fra storsamfunnet ovenfor reindriften. SV mener
463 hensynet til reindriften må få en mye mer sentral plass ved arealkrevende reguleringsplaner i
464 reindriftsområdene. Fylkeskommunen har en viktig oppgave i å støtte sørsamisk språk og
465 kultur som bidrar til at ungdom fortsatt rekrutteres til reindriften og til å styrke sørsamisk
466 kultur i Trøndelag.

467 Tradisjonelt fiske fra sjark og mindre fiskebåter har vært, og er, den mest miljøvennlige
468 måten å høste mat fra havet på. Opphoping av fiskekvoter på trålerflåten og svekking av
469 leveringsplikten til lokale fiskemottak truer både arbeidsplasser og økologisk bærekraft. SV

470 vil at trålerflåten skal avgi fiskekvoter til sjarkfiskerne og at fiskeinteressert ungdom sikres
471 kvoter og sjark til overkommelig pris. SV ønsker også en rask omstilling fra oljebasert
472 drivstoff på fiskeflåten til miljøvennlige drivstoff

473 Trøndelag SV ønsker ei grundig kartlegging av mineralressursene i hele Trøndelag.
474 Mineralressursene er felleskapets ressurser. En utvinning av ressursene i Trøndelag må
475 derfor skje gjennom opprettelsen av et statlig mineralselskap som sikrer at inntekter
476 felleskapets ressurser går tilbake til felleskapet og ikke til profitt for private norske eller
477 utenlandske selskap.

478 Naturmangfoldloven forplikter det offentlige til å ta vare på artsmangfoldet og de naturgitte
479 ressurser vi har. Det betyr å bruke naturressursene på en bærekraftig måte, og å sørge for
480 vern av rødliste- og sårbare arter, sjeldne naturtyper og verdifulle naturområder. Det må
481 ikke gis nye konsesjoner for oppdrett av laks, uten at det foreligger en løsning på lus- og
482 rømningsproblematikken.

483 I vår tid er allemannsretten et viktig symbol på både friheten og felleskapet. Retten til å bruke naturen
484 gjelder uavhengig av eiendomsrett, fordi landet tilhører oss alle. Utbygging som hindrer fri ferdsel,
485 nedbygging av strandsona, inngjerding og innføring av betalingsløsninger er noe av det som utfordrer
486 allemannsretten i dag.

487 **Trøndelag Sv vil:**

- 488 • øke matproduksjonen og sjølforsyningsgraden basert på norske ressurser
- 489 • arbeide for desentraliserte kornlager
- 490 • arbeide for å sikre reindrifta, ved å trygge beitearealer og flytteleier, og unngå
- 491 arealinngrep som begrenser utviklingsmulighetene til næringa.
- 492 • arbeide for flere midler til bevaring av kulturlandskap
- 493 • ha økte tilskudd til bærekraftig høsting og fornying av skogressursene
- 494 • støtte kystfiskernes kamp for å beholde fiskekvoter og råfiskloven, fiskernes
- 495 samvirkeorganisering

- 496 • -jobbe aktivt for tiltak og forskning som sikrer at dagens importert fôr til
497 oppdrettslaks erstattes med lokalprodusert fôr
- 498 • stille krav om økologisk bærekraftig oppdrett med utslippsfrie og rømmings sikre,
499 lukkede anlegg
- 500 • etablere omfattende forskningsprogram for å gjøre oppdrett mer miljøvennlig
- 501 • sikre nasjonalt og lokalt eierskap til naturressursene
- 502 • føre en restriktiv jordvernpolitikk
- 503 • arbeide for bedre beskyttelse av vassdrag og våtmarksområder
- 504 • arbeide for at mineralutvinning skal foregå på en bærekraftig måte, og kreve at
505 utslipp fra mineralindustrien renses
- 506 • støtte forskning og tiltak for bedre energigjenvinning og reduserte klimautslipp fra
507 landbruk, fiske, havbruk, industri, samferdsel og service
- 508 • gå imot ytterligere oppdrettskonsesjoner utenfor Trøndelagskysten, inntil
509 problemene med lakselus og rømming er løst, samt arbeide for at oppdrett av torsk
510 avvikles og at lakseoppdrett fases over i lukkede anlegg
- 511 • jobbe for å bevare villaks og sjøørret, samt arbeide for å få kanalisert ytterligere
512 forskningsmidler til formålet
- 513 • bevare Statsskog i folkets eie
- 514 • fjerne og hindre innføring av nye arter som ikke naturlig hører hjemme i floraen eller
515 faunaen i vår region
- 516 • hegne om allemannsretten, og gjøre naturen tilgjengelig for alle
- 517 • forsterke sitt initiativ for at Trøndelag skal bli best på jordvern i Norge.
- 518 • jobbe for skjerping av jord- og konsesjonslover, og innføring av driftsvansketillegg, for
519 å bevare dyrkajord og for å slippe til ungdom i jordbruket.
- 520
- 521 • dempe konflikten mellom tamme beitende dyr i utmark og rovdyr gjennom å
522 videreføre rovdyrforlikene på Stortinget.
- 523 • Stimulere til utvikling av næringsmiddelindustrien i Trøndelag som den trønderske
524 bonden leverer sine varer til.

- 525 • Opprette et statlig eid selskap for utvinning av mineraler
- 526 • bygge et nytt miljøvennlig fylkesadministrasjonsbygg på Steinkjer i tre (plusshus)
- 527 • vil arbeide for økt bruk av trevirke i bolig- og næringsbygg.
- 528 • Initiere et samarbeid mellom Trøndelagsforskning og skogindustrien for å kunne
- 529 utvikle en biogassproduksjon i Namdalen med trevirke som basis.
- 530 • Aktivt støtte opp om forskning og utvikling hvor trevirke kan bli en viktig bestanddel i
- 531 fiskeoppdrettsfor.
- 532 • Gi økt økonomisk støtte til planting og fornying av skog.
- 533 • Si nei til bygging av vindkraftverk i reinbeiteområder.
- 534 • Øke den økonomiske støtta til sørsamisk språkopplæring.
- 535 • støtte aktivt opp om utbygginga av kultursentret Samien Sijte på Snåsa.
- 536 • Sikre at tradisjonelt fiske styrkes

537 **6. Kulturminnevern**

538 Fylkeskommunen er den øverste kulturminnemyndigheten i sin region. Trøndelag SV ønsker
539 å være en fanebærer for at den trønderske byggeskikken og kulturlandskapet fortsatt skal
540 være en opplevelsesressurs for alle kommuner i fylket. Landbruket gjennomgår nå store og
541 dramatiske driftsendringer og overgangen til mer industrialisert drift fører til et stort tap av
542 både små gårdstun og de karakteristiske trønderske firkanttunene som er unike for vår
543 region. Samtidig med dette bygges matjord ned i et voldsomt tempo for å få til lettvinnt bolig-
544 og næringsutvikling. Tapet av matjord er ikke bare et angrep på framtidens matproduksjon,
545 det er også en ødeleggelse av de kulturhistoriske opplevelsesverdiene alle steder hvor dette
546 foregår.

547

548 **7. Tannhelse**

549 Trøndelag SV ønsker å styrke det offentlige tannhelsetilbudet og holder fast på at vi trenger
550 en desentralisert struktur med distrikts-tannklinikker. Tenna er en del av kroppen! Vi vil
551 derfor arbeide for at den neste store nasjonale helsereformen blir å ta tannhelse inn i
552 folketrygden slik at tannbehandling dekkes på samme måte som annen helsehjelp. Kun dette

553 vil sikre at pasienter med dårlig økonomi og alvorlig psykisk syke pasienter får et
554 tilfredsstillende tannhelsetilbud.

555 **8. Helse**

556 SV vil ha et samfunn der alle kan ha det godt med seg selv og den de er. Psykisk helse må bli
557 en integrert del av folkehelsen. I dag er anoreksi blitt den 3. vanligste dødsårsaken for unge
558 jenter, tre ganger så mange unge gutter dør av selvmord som i trafikken og tre av ti norske
559 jenter stresser seg syke. Presset om perfektjon og suksess, enten det er på utseende,
560 karriere eller familie, gjør at rekordmange i alle aldre er blitt psykisk syke. Vi må forebygge
561 problemene og bedre behandlingen om vi skal få et samfunn der alle skal ha det godt med
562 seg selv.

563 Sykehusene opplever stadige innsparings- og effektiviseringskrav. Trøndelag SV mener at
564 sykehusene må styrkes økonomisk for å kunne møte fremtidens helseutfordringer.

565 Med stadig mer sentralisering av fødetilbudet og økt antall transportfødslar vil Trøndelag SV
566 jobbe for å styrke jordmorberedskapen i distriktene og jobbe for å bevare de fødetilbudene
567 som finnes.

568

569 Trygghet for liv og helse er en forutsetning for bosetting i distriktet. SV er imot
570 omorganiseringer som svekker lokalsykehusene og vil bevare lokalsykehusene i Namsos,
571 lavanger og Orkdal. Dette handler om politiske prioriteringer og store nok bevilgninger.
572 Trøndelag SV vil jobbe for at sykehussektoren får en sterkere regional styring.

573 Ambulansetjenesten i fylket må styrkes slik at den blir tilfredsstillende og at alle sikres en
574 forsvarlig responstid.

575 **9. Nei til amerikansk militærbase i Trøndelag.**

576 USA har etablert en såkalt rullerende øvingsmilitærstyrke på Værnes. De startet med 350
577 soldater og regjeringa har nå gitt tillatelse til inntil 700 soldater. Den permanente

578 amerikanske tilstedeværelsen på Værnes er klart i strid med Norges basepolitikk av 1949,
579 som sier at Norge ikke vil tillate stasjonering av fremmede styrker på norsk område så lenge
580 Norge ikke er angrepet eller utsatt for trusler om angrep.

581

582 Med amerikanske soldater på Værnes, store militærlagre i Trøndelag, og Norges
583 hovedkampflybase på Ørlandet kan Trøndelag bli et bombemål i en krig mellom
584 militærstormaktene USA og Russland.

585 Sjøl om Norge er medlem av NATO burde vi bidra til avspenning mellom stormaktene ved å
586 si nei til amerikanske militærbaser i Norge. Norge må være en stemme for
587 våpennedrustning, avskaffelse av atomvåpen og bidra til å gjenreise FN som en viktig
588 organisasjon for fred og nedrustning.

589